

Bokanmeldelse

Ode til den gamle tid

Michael 2005; 2: 372–3.

Lærum OD. *Gamledoktoren forteller.*

Bergen: Vigmostad & Bjørke, 2005. 201 s.

Professor Ole Didrik Lærum ved Universitetet i Bergen, selv av gammel doktorslekt fra Voss, har her beskrevet *legen*, sinnbildet av en lege, slik legen ofte var, især på landet i Norge. Tidsvinduet for denne type lege var, la oss si fra midt i siste halvdel av 1800-tallet og i hundre år framover. Legen var et stabilt ankerfeste i bygda, teoretisk og praktisk dyktig i alt som hadde med helse å gjøre, og ofte med allsidige samfunnsinteresser ved siden av. Legen hadde autoritet og anseelse i form av sin utdannelse, sitt arbeid og sin sosiale status, men betalte for dette ved å ha et anstrengende liv, ofte fare-

fullt med sykdom og ulykker som en alltid tilstedeværende risiko. Mange leger ble smittet i arbeidet i en tid da infeksjonene dominerte og mange mistet livet i praksisreiser med båt, slede og karjol.

Den gammeldagse legepraksis var ofte en familieaffære. Doktorgården hadde i så måte mange likhetstrekk med prestegården, med gårdsbrukene rundt omkring og med handelsmannens hus. Familien måtte stille opp, og ofte ville det slett ikke gått hvis ikke doktorfrua hadde vært der som «bakke-mannskap».

Lærums bok beskriver dette på en fin måte. Det er mange historier og detaljer, alle vel dokumenterte. Forfatteren bringer mange interessante bilder og han drøfter f. eks. legens rolle i kunst og litteratur.

En stor styrke ved boka er forfatterens behandling av *konteksten*. Han setter historiene om gamledoktoren inn i sin sammenheng, noe som gjør at den tendensen til sentimentalitet som man undertiden ser i slike beretninger om leger, her er helt unngått. Når tøffe forhold beskrives, er de beskrevet slik fordi de simpelthen var tøffe. F. eks. er denne anmelder ikke sikker på at det gamle Voss var noe drømmested, ut fra forfatterens henrydninger i boka. «På Vossevangen der vil jeg bo» sto det med snirklete bokstaver på et brodert pyntehåndkle min bestemor hadde, over en bunadkledd kvinne som så utover et smilende landskap. Det ville nok ikke passet med bilde av et fylleslagsmål på et pyntehåndkle.

Dette er en morsom bok, det er en pen bok, og det er en tidløs bok fordi den handler om en tid som er over. Legerollen er ikke slik mer. Familiestrukturen er ikke slik lenger at legepraksis av den gamle typen er mulig. Samfunnet er heller ikke slik at gamledoktoren ville passe inn. Lærum forteller på en slik måte at vi fengsles både av legene og av det samfunnet gamledoktoren virket i. Men vi ønsker oss ikke tilbake.

Det er en god litteraturliste og det er detaljerte person- og stedregister. Gratulerer til forfatteren!

Øivind Larsen
professor, Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin,
Universitetet i Oslo
oivind.larsen@medisin.uio.no